

Intervju z mag. Mojco Kunšek, direktorico AJPES

V Sloveniji je veliko podatkov na voljo brezplačno

Mag. Mojca Kunšek zadnja štiri leta vodi Agencijo za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Svojo poklicno pot je začela v ETI Izlake, nadaljevala v Kapitalski družbi, se nekaj let kalila v holdingu Iskra ter bila pomemben soustvarjalec dveh davčno-računovodskih portalov. Leta 2014 je prejela nagrado Artemida za trajni prispevek k razvoju ženskega managementa.

• **Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJPES) zbira različne podatke o poslovnih subjektih in njihovem poslovanju in jih večinoma brezplačno ponuja javnosti. Podatki postajajo vse bolj osrednja dobrina organizacij in posameznikov. Ali jih slovenska podjetja, predvsem manjša, in posamezniki znajo poiskati in uporabiti?**

AJPES je javna institucija, kar pomeni, da je ustanovitelj država. 90 % storitev je javne narave, 10 % pa tržne, takšno razmerje pa potrjujejo tudi prihodki. AJPES je glavni registrski organ v državi, saj registriramo prek 80 % družb z omejeno odgovornostjo in več kot 50 % samostojnih podjetnikov. Slednje izvajamo v okviru naših 12 izpostav – točk VEM (od skupno 144 točk VEM v državi), ki so del sistema VEM, ki ga upravlja ministrstvo za javno upravo.

V okviru registrske dejavnosti upravljamo sedem registrov in tri evidence. V okviru teh registrov je najpomembnejši Poslovni register Slovenije (PRS). Z njim se letos povezujemo

AJPES je glavni registrski organ v državi.

v sistem poslovnih registrov imenovan BRIS. Na področju dostopa do podatkov o tujih podjetjih pa že vrsto let ponujamo storitve Evropskega poslovnega registra (EBR). Ena najstarejših dejavnosti, ki jo izvaja AJPES kot naslednik Službe družbenega knjigovodstva (SDK), je zbiranje in objava letnih poročil in izvajanje statističnih raziskovanj. Na strani tržne dejavnosti pa še iz časov SDK izhaja izvajanje bonitetne dejavnosti in izvajanje prostovoljnega pobota. Ponujamo pa tudi tržna analitična orodja, kot sta Fi=Po in proFi=Po. Glede na to, da imamo takšen nabor podatkov, je izjemno pomembna transparentnost našega delovanja. Temeljno poslanstvo AJPES je namreč zagotavljanje transparentnosti

in pravne varnosti, kar pomeni, da je zelo pomembno, da so podatki bolj ali manj enostavno dosegljivi. Smo tudi ena redkih držav, ki omogoča brezplačno registracijo poslovnih subjektov ter brezplačne posamične vpogleda tako letnih poročil za zadnjih pet let kot tudi vpogleda v poslovni register oziroma vse druge registre.

Po podatkih iz letne ankete o zadovoljstvu uporabnikov AJPES za leto 2016, h kateri je zavezan v skladu z zakonom o javnih agencijah, uporabniki do spletnega portala AJPES najpogosteje (55 %) dostopajo zaradi iskanja oz. pridobivanja podatkov za poslovne namene, samo 38 % anketirancev pa je navedlo, da prihajajo v stik z AJPES samo zaradi namena oddaje podatkov, kar pomeni, da je namen transparentnosti in dostopnosti bolj ali manj dosežen. Iz podatkov je tako razvidno, da velika večina podjetij in drugih koristnikov informacije zna poiskati in uporabiti podatke, ki jih ponuja AJPES. Ravno zaradi hitrejšega in modernejšega dostopa do podatkov tudi prek vseh sodobnih elektronskih naprav je

AJPES prenovil svojo spletno stran. Prav tako je v zadnjih letih izvedel številne predstavitve svojih storitev organiziranim združenjem (gospodarska zbornica, obrtna zbornica, zbornica računovodskih servisov, notarska zbornica, ...), računovodskim servisom ter študentom in dijakom. Redno tudi sodeluje na konferencah in simpozijih računovodske stroke ter ponuja pomoč prek svojih zaposlenih različnim poslovnim subjektom, ki se z vprašanji obrnejo na AJPES. Javnost je ta prizadevanja že prepoznala in nagradila z visoko skupno oceno tako pri anketnih vprašalnikih kot tudi z nagrado HORUS 2016 za strateško celovitost in družbeno odgovorno naravnost pravne osebe.

• **Kot že omenjeno, zbirate različne podatke o poslovnih subjektih in njihovem poslovanju in izvajate vrsto aktivnosti, ki so pretežno »javne storitve«. Opravljate pa tudi tržne storitve, katere so tržne in kakšen delež predstavljajo?**

Poslovna javnost AJPES verjetno res najbolj pozna po javnih storitvah, vendar smo v zadnjih letih naredili velik korak naprej tudi na povečanju prepoznavnosti tržnih storitev. Na tržnem področju smo znani po tem, da izdajamo bonitetne ocene S.BON za slovenske poslovne subjekte. Na podlagi dogovora o izmenjavi pa izmenjujemo tudi bonitetne ocene za makedonska in hrvaška podjetja. Kot že omenjeno, ponujamo tudi dva spletna servisa: proFi=Po, ki omogoča prevzem dnevno ažurnih podatkov o poslovanju poslovnih subjektov, tudi iz revidiranih in konsolidiranih letnih poročil, ki jih sami informatiziramo, ter Fi=Po, ki ga celovito prenavljamo in bo uporabnikom na voljo še v letošnjem letu.

Poseben segment »tržnih storitev« je izvajanje večstranskega pobota, ki

Foto: Bančni vestnik

Podjetja so v letu 2016 na letni ravni pobotala 392 mio EUR obveznosti.

je v letih krize imel pomembno vlogo pri uravnavanju likvidnosti pretežnega segmenta slovenskih subjektov. Začetki izvajanja te storitve segajo še v čas SDK, ki je po odloku o obveznem pobotanju obveznosti in terjatev pravnih oseb v RS enkrat mesečno opravljala multilateralno kompenzacijo. S 1. 1. 2003 je to storitev začel izvajati AJPES, ne kot obvezni, ampak kot prostovoljni pobot obveznosti, na podlagi pogodbe, ki so jo sklenili udeleženci pobota z AJPES.

V času krize, v letu 2011, je AJPES v skladu z zakonom o preprečevanju

zamud pri plačilih postal izvajalec obveznega pobota, ki je bil v času krize uveden kot dodatna oblika boja proti zamudam pri plačilih in plačilni nedisciplini ter predvsem kot pomoč podjetjem, ki so imela zaradi pomanjkanja likvidnosti gospodarstva tudi sama težave pri poravnavi svojih obveznosti. V letu 2011 so poslovni subjekti v pobot pri AJPES prijavi skupaj kar za 9,7 mrd EUR obveznosti. Znesek prijav se je v naslednjih letih zmanjšal na 4,6 mrd EUR v letu 2016, kar je približno za polovico nižje kot v letu 2011. Kljub zmanjšanju prijav so podjetja v letu 2016 na letni ravni pobotala 392 mio EUR obveznosti, v šestih letih od uvedbe obveznega pobota pa skupaj kar za 3,1 milijarde evrov. V letu 2017 je v pobotu povprečno mesečno sodelovalo 3.807 dolžnikov ali 14 % manj kot v letu 2016. Večji del dolžnikov, približno 80 %, so gospodarske družbe, 15 % sodelujočih je samostojnih podjetnikov. V povprečju so mesečno prijavi 350 mio EUR obveznosti. Večina dolžnikov deluje na področju trgovine, popravi motornih vozil in izdelkov široke porabe ter v predelovalni de-

javnosti. Dolžniki so v sedmih krogih v letošnjem letu skupaj pobotali za približno 157 mio EUR obveznosti, pobota pa se v povprečju 18 % upoštevanih obveznosti oz. 6,6 % prijavljenih (ta delež se po letih bistveno ne spreminja). S pobotom vsaj del obveznosti mesečno poravnava približno 67 % prijaviteljev. Če je pobotani znesek manjši od 50 EUR, je sodelovanje v pobotu brezplačno. Osebno mi je zanimivo, da je bil institut pobota kot pomemben segment pri uravnavanju likvidnosti v slovenskem prostoru prepoznan tudi v tujini kot enkratna pomoč malim in srednjim podjetjem pri samem poslovanju. Ko smo bili lansko leto na globalnem kongresu registrskih organov v Združenih državah Amerike, je irski predavatelj namreč povsem samoiniciativno predstavil slovenski primer izvajanja pobotov kot izjemen in posnemanja vreden primer posluha države pri pomoči glede uravnavanja likvidnosti malih in srednjih podjetij.

• **Kateri od vaših registrov oz. evidenc je najbolj uporabljan oz. kam vaše stranke največkrat vpogledujejo?**

Največjo rast vpogledov beležimo pri vpogledih v Poslovni register Slovenije (PRS) (18 %) ter pri vpogledih v podatke Registra transakcijskih računov (RTR) (14 %). Največ vpogledov (prek 6 milijonov letno) je v objave javnih listih sodnega registra in druge eObjave, kjer pa se obseg vpogledov, tako kot pri vpogledih v letna poročila, v zadnjih letih skoraj ne spreminja. Tako je bilo v letu 2016 5,3 milijona iskanj po javnih podatkih poslovnega registra, 1 milijon vpogledov v javno objavljena letna poročila, 6,7 milijona vpogledov v javne listine sodnega registra in druge eObjave in 700 tisoč vpogledov v RTR. Porast beležimo tako pri vpogledih

prek spletnega portala, za posamična iskanja, kot tudi prek spletnih servisov, ki jih uporabljajo predvsem večji uporabniki ter državni organi in so namenjeni ravno lažjemu in bolj profesionaliziranemu dostopu do podatkov.

Ker pa še vedno ugotavljamo, da po podatkih državljani še vedno premalo posegajo, pa z namenom vzpodbujanja upravljanja poslovnih tveganj izvajamo, tako pred vstopom v podjetništvo kot tudi kasneje, različne predstavitve AJPES in njegovih storitev bodočim podjetnikom (dijakom in študentom) tudi v vseh statističnih regijah, kjer deluje naših 12 izpostav.

*Poslanstvo
AJPES je
zagotavljanje
transparentnosti.*

• **Kot osrednja nacionalna točka za poslovne subjekte vodite register poslovnih subjektov – Poslovni register Slovenije (PRS). Koliko poslovnih subjektov imamo trenutno v Sloveniji, katerih (glede na pravno organizacijsko obliko) je največ in kolikšen je delež tistih, ki so jih ustanovile tuje osebe?** Trenutno oz. na dan 30. 6. 2017 je bilo v PRS vpisanih 209.817 poslovnih subjektov in približno 35 tisoč (34.878) njihovih delov. Največjo skupino predstavljajo samostojni podjetniki, ki jih je skoraj 89.000 (88.973), na drugem mestu so gospodarske družbe (72.907), od

ttega je 70.568 družb z omejeno odgovornostjo, na tretjem mestu so društva (24.115) in na četrtem mestu fizične osebe, ki opravljajo dejavnost (11.906), preostale poslovne subjekte pa predstavljajo druge osebe javnega prava in nepridobitne organizacije (sindikati, lokalne skupnosti, javne agencije, skladi itd.). V PRS je trenutno izmed vseh gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov 11.672 ali 7,2 % takih, ki so v 100-odstotni lasti tujih oseb. Poleg teh beležimo tudi skupno 2.000 ali 1,2 % gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov, pri katerih je vsaj en ustanovitelj tuja oseba, hkrati pa obstajajo tudi domači ustanovitelji (pravne ali fizične osebe). Iz navedenega izhaja, da je 8,4 % takih, ki so jih ustanovile tuje osebe (pravne ali fizične), bodisi kot edini ali eden izmed ustanoviteljev (poleg domačih).

• **Povezava poslovnih registrov v evropski Business Registers Interconnection System (BRIS) je posledica prizadevanj za vzpostavitev registra na ravni EU. Kaj pomeni za AJPES vključitev v ta projekt in kakšni podatki bodo na voljo slovenskim uporabnikom? Glede na to, da gre za združitev različnih registrov, kako enotni oz. raznoliki so nabori podatkov, ki jih posamezni deležniki zagotavljajo?**

V letošnjem letu bomo dokončali projekt vzpostavitve BRIS, ki je nastal v tesnem sodelovanju med evropsko komisijo in državami članicami v skladu z direktivo o povezovanju poslovnih registrov. Pri tem ne gre za vzpostavitev novega registra, temveč za izboljšanje čezmejnega sodelovanja in dostopa do informacij prek vzpostavitve elektronske komunikacije med registri z uporabo interoperabilne tehnologije ter izmenjavo

istovrstnih vsebin.

Sistem BRIS je centralna platforma, ki jo upravljata evropska komisija in portal e-pravosodje, ki je evropska elektronska vstopna točka za pridobitev informacij o družbah in podružnicah.

BRIS poenostavlja in avtomatizira izmenjavo podatkov o gospodarskih družbah, njihovih čezmejnih združitvah ter podružnicah s sedežem v drugi državi med poslovnimi registri znotraj EU. Tako omogoča znižanje administrativnih stroškov družb, izboljšuje sodelovanje med poslovnimi registri ter zagotavlja ažurne podatke.

Državljeni, podjetja in nacionalni organi lahko prek večjezičnega uporabniškega vmesnika na evropskem portalu e-pravosodje brezplačno poiščejo informacije, ki jih podjetja iz EU predložijo nacionalnim registrom. Premagovanje jezikovnih ovir in brezplačna dostopnost osnovnih podatkov o družbah vzpostavljata višjo stopnjo pravne varnosti ter krepi zaupanje na enotnem trgu.

AJPES izpolnjuje z vključitvijo v sistem BRIS zahteve evropske zakonodaje, hkrati pa tudi udejanja svoj strateški cilj zagotavljanja večje varnosti v pravnem prometu ter preglednega poslovnega okolja. Integracija Poslovnega registra Slovenije s centralno platformo sistema BRIS tako omogoča dostop do podatkov in listin o gospodarskih družbah in podružnicah tujih družb, vpisanih v Poslovni register Slovenije. S projektom nacionalnega vozlišča sistema je AJPES tudi uspešno kandidiral na razpisu Izvajalske agencije za inovacije in omrežja (INEA) ter za razvoj pridobil nepovratna sredstva.

Kot sem že omenila, je AJPES pomemben akter tudi v mreži poslovnih registrov Evropskega poslovnega registra (EBR), kjer je omogočen plačljiv dostop do različnega obsega podatkov tujih podjetij v državah

AJPES trenutno aktivno dela tudi na vzpostavitvi registra dejanskih lastnikov.

članicah EBR, medtem ko BRIS omogoča poenoten, večinoma brezplačen in segmentirano orientiran nabor podatkov podjetij v EU in njihovih podružnic. Pri EBR gre za interesno združenje, v katerega je vključenih 27 članic Evropske skupnosti, kjer sta na primer tudi Makedonija in Srbija. Države so vključene po lastni presoji, posledično pa to pomeni, da je na voljo po državah tudi različen obseg podatkov, različni pa so tudi stroški za dostop do teh podatkov. Zanimivo je tudi to, da je AJPES po prometu drugi najpomembnejši akter v mreži EBR, po prihodkih pa je na šestem

mestu, kar je odsev tega, da je veliko podatkov v slovenskem prostoru brezplačnih.

Smo tudi član evropskega komercialnega registrskega foruma ECRF in redno komuniciramo z drugimi registrskimi institucijami v evropskem prostoru. Kot znamenje zaupanja v svoje delo pa štejemo tudi povabilo srbske registrske agencije k vzpostavitvi regionalnega balkanskega poslovnega registra, ki bo s sofinanciranjem Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD) vzpostavljen v naslednjem letu.

• Ali je v BRIS mogoče pridobiti ažurne podatke o likvidacijskih in insolventnih postopkih subjektov?

Razkritja o likvidacijskih in postopkih zaradi insolventnosti poslovnih subjektov so v BRIS primarno namenjena za izmenjavo podatkov med poslovnim registrom matične družbe in poslovnim registrom njene podružnice v drugi državi članici, kar pomeni, da t. i. razkritja v zvezi s podružnico omogočajo seznanitev z okoliščinami, ki imajo pravne posledice v drugi državi članici, ter z

avedbo ustreznih postopkov. Podatek oziroma ustrezen sklep o insolvenčnem oziroma likvidacijskem postopku pa bo seveda možno pridobiti tudi prek iskalnika na portalu e-pravosodje, ko se bodo v BRIS v celoti povezali vsi poslovni registri v državah članicah.

• **Novi zakon o plačilnih storitvah in sistemih bo sprejet predvidoma enkrat jeseni. Predlagali ste, da se v njem uredi problematika poslovanja prek osebnih računov za poslovni namen, kar predstavlja težavo za veliko deležnikov, saj se v PRS pri samostojnih podjetniških podatki o takih računih ne objavljajo. Kakšno rešitev ste predlagali in zakaj?**

Poslanstvo AJPES je zagotavljanje transparentnosti. Zato je AJPES predlagal nekaj zakonskih sprememb ZPlaSS, med drugim tudi to, da se za primer, ko bodo posamezniki uporabljali en račun tako za osebni kot za poslovni namen, ta podatek sporoči ponudnikom plačilnih storitev še pred začetkom uporabe transakcijskega računa za opravljanje dejavnosti. Z vidika transparentnosti je namreč za javno objavo transakcijskih računov ključen podatek, da se transakcijski račun, katerega imetnik je fizična oseba, uporablja tudi za opravljanje dejavnosti. Osebni račun, ki se je uporabljal za poslovni in zasebni namen, pa je predstavljal problem tudi za vse tiste samostojne podjetnike, ki so prejeli socialne transferje, ker so se prihodki iz poslovanja šteli kot osebni prihodki, in je marsikateri od njih izgubil pravico do socialnega transferja ravno zaradi tega, ker ni bilo striktnega ločevanja na poslovni in osebni namen sredstev, ki jih je posameznik pridobil.

• **Na podlagi direktive 2015/849 o preprečevanju**

uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma (direktiva AML) boste vzpostavili register dejanskih lastnikov oz. t. i. oseb, ki imajo ključno vlogo v podjetju. Kako daleč je ta projekt?

AJPES trenutno aktivno dela na vzpostavitvi registra dejanskih lastnikov. Aplikacija bo za vnos podatkov na voljo 19. 11. 2017, po tem datumu bodo imeli poslovni subjekti dva meseca časa za vpis podatkov

Največji delež dobrih bonitetnih ocen pripada družbam s področja zbiranja, prečiščevanja in distribucije vode.

v register. Vpis podatkov bo lahko opravila odgovorna oseba poslovnega subjekta oziroma od nje pooblaščen oseba prek spletne aplikacije, ki bo dostopna na spletnem portalu AJPES. Podatki iz registra pa bodo javnosti in pristojnim organom na voljo od 19. 1. 2018 naprej.

• **Katere so še druge registrske dejavnosti AJPES poleg že omenjenih?**

AJPES sicer upravlja tudi pet drugih registrov, med katerimi velja izpostaviti predvsem register zastavnih

pravic na premoženjih, ki je nastal zaradi zagotavljanja večje varnosti in transparentnosti pri prometu z zastavljenimi premoženji in kjer smo v času krize beležili eksponentno rast vpisov. Ljudje so največ zastavljali opremo, vozila, pa tudi govedo in vrednejše predmete. V letu 2016 prvič beležimo upad prostovoljno zastavljenih premoženj, kar je tudi znamenje izboljševanja gospodarske situacije. S sodobnim iskalnikom lahko vsakdo v času nekaj sekund preveri, če je ogledovano motorno vozilo zastavljeno in kakšen je obseg zastavljenih predmetov po zastaviteljih, kar je pomembno predvsem z vidika varnosti poslovanja. AJPES bo do konca leta tudi vzpostavil register nastanitvenih obratov in bistveno razbremenil poročanje turističnih zavezancev, prav tako pa si prizadeva do konca letošnjega leta postati tudi registrski organ za dodeljevanje mednarodnih finančnih identifikatorjev Legal Entity Identifier (LEI), kar pomeni, da računamo, da bodo v naslednjem letu vsi zavezanci za pridobitev tega identifikatorja le tega v slovenskem prostoru dobili tudi v AJPES.

• **Zbirate in analizirate tudi letna poročila ter opravljate vlogo bonitetne hiše za slovenska podjetja. Ali vaša bonitetna hiša pripravlja bonitete v skladu s slovensko metodologijo ali uporabljate enako metodologijo kot svetovno znane bonitetne hiše?**

Za pripis bonitetnih ocen S.BON smo v AJPES razvili lastno metodologijo, na kar smo ponosni. Razvoj lastne metodologije so nam omogočili kakovostni in celoviti podatki in dovolj dolge časovne serije podatkov, predvsem iz letnih poročil, za katere je AJPES primarni vir. Razvoja smo se lotili v letu 2008 in metodologijo prvič uporabili v letu

2009 na segmentu podjetij. Danes pripisujemo po tej metodologiji bonitetne ocene tudi samostojnim podjetnikom, zadrugam, zasebnim zavodom in nadrejenim družbam skupine na podlagi konsolidiranih izkazov. Naša metodologija izpolnjuje mednarodne standarde, veljavne za bonitetne agencije, ter upošteva zahteve evropske uredbe in baselskega sporazuma. Z internimi pravili imamo predpisane postopke za spoštovanje načel objektivnosti in neodvisnosti ter skrbimo za kredibilnost in transparentnost metodologije, ki jo javno objavljamo na naši spletni strani. Letno preverjamo napovedno moč modela in v postopke ocenjevanja vključujemo nova relevantna dejstva. Bonitetne ocene imamo vzporejene z bonitetnimi ocenami mednarodnih agencij Standard & Poor's, Fitch in Moody's ter tako posredno omogočamo tudi primerljivost z bonitetnimi ocenami drugih bonitetnih hiš, kolikor seveda le-te zagotavljajo vzporejanje z (vsaj) eno izmed omenjenih agencij.

• Iz letnih poročil je vidno, da slovensko gospodarstvo okreva in raste, kar pomeni, da ste izboljšali tudi bonitetne ocene za leto 2017. Kje ste zaznali največjo rast oz. izboljšanje in katere družbe (dejavnosti) imajo v povprečju najboljše bonitetne ocene? Katere dejavnosti pa so tiste, ki zahtevajo posebno previdnost?

Slovenska podjetja so se v letu 2016 še naprej razdolževala, pri čemer jim je bila v pomoč konjunktura z rastjo povpraševanja in prihodkov ter boljša plačilna disciplina. Pomembno se je izboljšala tudi dobičkonosnost poslovanja, pozitivni trendi pri poslovanju so se pokazali tudi v bonitetnih ocenah poslovnih subjektov, pripisanih za leto 2017. Največji delež dobrih bonitetnih ocen (SB1

do SB4) tako pripada družbam, ki imajo kot glavno dejavnost poslovanja opredeljeno dejavnost zbiranja, prečiščevanja in distribucije vode, v okviru dejavnosti je dobro ocenjenih več kot 80 % družb, pa tudi v družbah iz pravne in računalniške dejavnosti ter dejavnosti socialnega varstva z nastanitvijo delež dobro ocenjenih presega 75 %. Največji delež slabih bonitetnih ocen (SB8 in SB10) pripada družbam iz dejavnosti proizvodnje tekstilij, proizvodnje drugih vozil in plovil ter iz dejavnosti zračnega prometa, saj je med njimi delež slabih bonitetnih ocen višji od 40 %. Večje težave pri poslovanju in

Slovensko gospodarstvo je v zadnjo krizo prišlo bistveno prezadolženo.

nadpovprečno pojavnost insolventnosti pričakujemo še pri družbah iz dejavnosti proizvodnje pohištva, proizvodnje usnja, usnjenih in podobnih izdelkov, pa tudi proizvodnje motornih vozil, prikolic in polprikolic, proizvodnje oblačil in gradnje stavb. Pri gradnji stavb se bo verjetno stanje še izboljšalo, ker ugotavljamo rast na gradbenem področju, kar pomeni, da v drugi polovici leta pričakujemo spremembe.

• Finančni odhodki podjetij iz posojil, prejetih od bank, so se v primerjavi s preteklim letom (konec leta 2015) skrčili s 15,5 mrd EUR na 14,5 mrd (konec leta 2016), kar je posledica odplačevanja posojil

in tudi stečajev družb ter oblik finančnega prestrukturiranja. To vpliva na oceno tveganosti podjetja, ki pa vendarle ni odvisna zgolj od zadolženosti, temveč tudi od drugih dejavnikov, katerih?

V letu 2016 se je podobno kot v preteklih letih, kot sem že omenila, nadaljeval trend razdolževanja slovenskega gospodarstva, vendar se je dinamika upočasnila, saj raven zadolženosti ni več problematična. Slovensko gospodarstvo je v zadnjo krizo prišlo bistveno prezadolženo, zato je glavnino denarnega dotoka v preteklih letih namenilo znižanju zadolženosti. K temu so dodatno prispevale tudi banke, ki so bile zaradi šibke kapitalske ustreznosti prisiljene znižati obseg kreditnega portfelja. Posledice krize v bančnem sistemu so se na agregatni ravni pokazale tudi v povečanju deleža nebančnega financiranja podjetij, to je medpodjetniškega financiranja v okviru skupine in pa drugih nebančnih oblik financiranja, z izdajo dolžniških vrednostnih papirjev.

Zaradi razdolževanja in zaradi znižanja aktivnih obrestnih mer so se znižali finančni odhodki za obresti, pomembno pa so se znižali tudi finančni odhodki iz oslabitev in odpisov finančnih naložb. Vse to se je pokazalo v izboljšanju rezultata financiranja, ki je pomembno prispeval k izboljšanju čiste dobičkonosnosti slovenskega gospodarstva. Navedeni trendi prispevajo k znižanju verjetnosti neplačila, poleg zadolženosti pa na oceno tveganosti vplivajo še številni drugi dejavniki, in sicer dobičkonosnost poslovanja, ustvarjeni denarni tok, likvidnostna situacija podjetja, učinkovitost upravljanja z obratnim kapitalom, produktivnost ter tveganost dejavnosti, v kateri podjetje deluje.

• **Ali je bila v okviru evropskih institucij kdaj dana pobuda, da bi se ustanovila t. i. evropska bonitetna agencija z namenom, da bi se Evropa zavarovala pred včasih precej škodljivimi vplivi z one strani luže? Špekulira se, da se takoj, ko ekonomsko zaškripa v ZDA, agencije odzovejo tako, da lahko vplivajo na trdnost evropske valute?**

V času krize evropskega državnega dolga, ko so se države PIIGS (Portugalska, Italija, Irska, Grčija in Španija), kasneje pa tudi Slovenija, soočile z velikim pritiskom na trg državnih obveznic, je v strokovni javnosti prevladalo mnenje, da največje ameriške bonitetne agencije zaradi zasledovanja različnih interesov niso korektno ocenile dejanskega tveganja teh držav. Podobna mnenja je bilo mogoče slišati tudi na Cipru, kjer je prišlo do precedenčne konverzije bančnih vlog v kapital bank.

Ideja o evropski bonitetni agenciji se je pojavila kot odgovor na ta mnenja, vendar na ravni zasebnega kapitala, kot agencija, ki bi jo ustanovili zasebni vlagatelji, predvsem evropske banke in zavarovalnice. Prizadevanja za ustanovitev takšne agencije so takrat pozdravili predstavniki številnih evropskih držav, tudi evropska komisija. Do realizacije tega projekta ni prišlo, saj se za sodelovanje ni odločilo dovolj investitorjev.

Z vidika regulative sta evropski parlament in svet že v letu 2009 zaradi pomembne vloge bonitetnih agencij za stabilnosti finančnih trgov sprejela uredbo o bonitetnih agencijah. Cilj uredbe je zagotoviti, da so bonitetne ocene neodvisne, objektivne in primerne kakovosti. Prav tako se je evropska komisija v času krize zavzela za strožjo ureditev tega področja delovanja bonitetnih agencij, ki jo je uresničila v letu 2011 s prenosom pristojnosti nadzora bonitetnih agencij

na novi evropski organ za vrednostne papirje in trge (ESMA).

Kot že omenjeno, zbirate poslovna poročila podjetij. Kako ocenjujete njihovo kvaliteto? Kako jih uspete pretvoriti na skupni imenovalc, ki je primeren za nadaljnje obdelave in analize?

AJPES zbira letna poročila gospodarskih družb, zadrug, samostojnih podjetnikov, društev, nepridobitnih

Smo ena od redkih držav na svetu, ki omogoča pridobivanje letnih poročil takoj in popolnoma brezplačno.

organizacij in pravnih oseb javnega prava hkrati za tri različne namene: državno statistiko, davčne obravnave in za zagotavljanje javnosti oz. objavo in informiranje javnosti. Smo ena od redkih držav na svetu in le ena od štirih držav, ki omogoča pridobivanje letnih poročil takoj in popolnoma brezplačno. AJPES je za letna poročila za leto 2016 pripravil poenotene bilančne obrazce za vse vrste poslovnih subjektov razen za pravne osebe javnega prava, skladno z novelo zakona o gospodarskih družbah (ZGD-11) in novimi Slovenskimi računovodskimi standardi 2016. Da podatke lahko damo na skupni imenovalc in jih nadalje obdeluje-

mo in analiziramo tudi na različnih agregatnih ravneh (dejavnosti, regije,...), smo za statistični namen predpisali poenotene obrazce bilance stanja, izkaza poslovnega izida, izkaza bilančnega dobička/izgube in nekatere dodatne podatke za posamezne vrste poslovnih subjektov ter za zagotavljanje kvalitete vgradili dodatne računске in logične kontrole.

Več kot 98 % poslovnih subjektov (mikro in majhne družbe) predloži letno poročilo tako za statistični, davčni in javni namen le enkrat prek poenotениh obrazcev in svojo obveznost izpolni do konca meseca marca, preostale družbe, ki so zavezane reviziji in preiskavi, pa predložijo letno poročilo za javnost tudi v neformalni obliki v .pdf formatu do konca avgusta.

Pri tem velja izpostaviti, da se vsa leta delež elektronsko predloženih letnih poročil zvišuje, kar posledično pomeni tudi brezpapirno poslovanje, racionalno porabo časa in denarja ter manj administrativnih bremen. Delež elektronsko predloženih letnih poročil za leto 2016 je tako že presegel 93 % vseh prejetih letnih poročil, medtem ko se je delež prejetih poročil ustalil na 95,5 % zavezancev.

Za kvaliteto letnega poročila revidiranih in preiskanih letnih poročil jamči revizor, ki je tudi izdal mnenje, ali računovodski izkazi in poslovno poročilo izkazujejo resničen in pošten prikaz poslovanja. Pri tem namreč velja izpostaviti, da mora z letom 2016 revizor preiskati tudi računovodske izkaze tistih majhnih kapitalskih družb, ki merijo opredmetena osnovna sredstva po revalorizirani vrednosti ali vrednotijo finančne instrumente, za katere ni objavljene cene na organiziranem trgu, vključno z izvedenimi finančnimi instrumenti, ter naložbene nepremičnine po poštenu vrednosti.

AJPES se zavzema za čim bolj kvalitetna in verodostojna letna poročila tudi vseh preostalih zavezancev, katerih letna poročila ne preveri revizor. Zato prek zbornice računovodskih servisov in zveze računovodij, finančnikov in revizorjev predstavlja novosti s področja svojega delovanja, pri čemer je podprl tudi standard izvajalcev računovodskih storitev, sodeluje pa tudi v odboru za poenotenje računovodske poklicne skupine, ki je bila ustanovljena z namenom spodbujanja strokovne usposobljenosti, krepitve poklicne etike v računovodski stroki in izboljšanja javne podobe poklicne skupine. V odboru so povezane izobraževalne institucije, strokovna in poklicna združenja ter organizacije, ki sistematično presojajo računovodske podatke. Veliko letnih poročil namreč predložijo računovodski servisi, ki si večinoma tudi sami prizadevajo za sestavo kakovostnih letnih poročil in na čim bolj enostaven način. Pri samostojnih podjetnikih zaznavamo v zadnjih letih zanimivost, da se jih čedalje več odloča za prehod na obdavčitev na podlagi ugotovljenega dobička z upoštevanjem normiranih odhodkov (normiranci), ki niso zavezani k predložitvi letnega poročila. Teh je bilo v letu 2016 27.141, v letu 2015 pa 20.026, kar predstavlja tretjino vseh samostojnih podjetnikov, s čimer pa se seveda transparentnost poslovanja gospodarskih subjektov zmanjšuje.

• **Kakšno poslovno poročilo bi bilo torej primerno pripraviti, če bi se želeli čim bolj kvalitetno predstaviti vlagateljem?**

Letno poročilo mora biti sestavljeno jasno in pregledno. Izkazovati mora resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida v skladu z ustreznim okvirom računovodskega poročanja. Poslovno poročilo, kot sestavni del letnega poročila, mora vsebovati vsaj pošten prikaz razvoja in izidov poslovanja

V letošnjem letu bomo dokončali projekt vzpostavitve BRIS.

družbe ter njenega finančnega položaja, vključno z opisom bistvenih tveganj in negotovosti, ki jim je družba izpostavljena. Pošten prikaz mora biti uravnotežen in celovita analiza razvoja in izidov poslovanja družbe ter njenega finančnega položaja, ki ustreza obsegu in vsestranskosti njenega poslovanja. Analiza finančnega poslovanja mora v obsegu, ki je potreben za

razumevanje razvoja in izidov poslovanja družbe ter njenega finančnega položaja, vsebovati ključne računovodske, finančne in, če je to potrebno, druge kazalnike, ki vključujejo tudi informacije, povezane z varstvom okolja in delavci ter posebnostmi branže, v kateri podjetje deluje, kot tudi nakazati trende poslovanja v prihodnosti.

Glede na zadnje spremembe ZGD-1 mora po novem subjekt javnega interesa, katerega povprečno število zaposlenih v poslovnem letu je na bilančni presečni dan večje kot 500, vključiti v svoje poslovno poročilo tudi izjavo o nefinančnem poslovanju, ki, kolikor je potrebno za razumevanje razvoja, uspešnosti in položaja družbe ter učinka njenih dejavnosti, vsebuje vsaj informacije o okoljskih, socialnih in kadrovskih zadevah, spoštovanju človekovih pravic ter o zadevah v zvezi z bojem proti korupciji in podkupovanju. Ne glede na navedeno pa osebno menim, da je najbolj pomembno to, da se iz poslovnega poročila vidijo volja vodstva delati več in bolje, interes obvladovati tveganja, iskati priložnosti, razvojna usmerjenost in usmerjenost v trajnostni razvoj ter njegovo družbeno odgovorno delovanje.

Pogovarjala se je
Mateja Lah Novosel